СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIV. Ч. 121. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 21-го червня 1946. No. 121. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, June 21, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ВДЯЧНЕ АМЕРИЦІ ЗА ДОСТАВИ УНРРА, ЗВІДОМЛЯЄ ПРЕЗИДЕНТ

У семім квартальнім звіті з діяльности Адміністрації Риліфу й Реґабілітації Обєднаних Держав (УНРРА) президент Труман зажадав від конгресу додаткової допомоги для цієї міжнародної установи у висоті 465,000,000. При цій нагоді президент вівтерто сказав, що обчислення розмірів нещастя в початках діяльности УНРРА були помилкові і тому не здійснено програми. Що більше, нема певних виглядів ратунку на будуче і тому треба змінити деякі пляни праці. Так, напр., треба звернути увагу на розмноження кількости домашних звірят до таких розмірів, як у передвоєнних часах; треба подбати про засіви, а навіть і про навіз у деяких краях, обнятих плянами УНРРА.

У своїх звіті президент перейшов подрібно успіхи праці УНРРА в поодиноких краях, а при цій нагоді подав перший урядовий звіт із допомоги Україні і Білорусі. На Україну вислано 78,100 тон харчів, але без хліба; 4,200 тон убрання, 28 тон медичних матеріялів, 8,200 тон рільничих матеріялів і 7,500 тон промислових. У звіті сказано, що місія УНРРА до Совєтів пішла на рахунок Америки, що члени цеї місії мали дозвіл відвідати околиці, які вони хотіли, „а завдяки тому, що на Україну пішли вчасно матеріяли з Америки, населення України лучить цю допомогу з Америкою і серед населення цього краю слідно велику вдячність для УНРРА і для нашого краю" — звідомляв президент.

ДЖОВ ЛУЇС СТАВ ДВАЦЯТЬ ДРУГИЙ РАЗ СВІТОВИМ ЧЕМПІОНОМ.

В середу 19 червня відбувся в нюйорськім Янкі Стадіюм змаг на кулачну боротьбу за світове чемпіонство між дотеперішнім чемпіоном Джовом Луїсом з Дітройту і новиком Білєм Конном з Питсбурга. У восьмім рунді переміг Луїс і завримав світове чемпіонство 22-гий раз. Боротьба притягнула 60,000 видців з цілої Америки і цілого світа і принесла яких два міліони приходу за продані тикети.

ДИРЕКТОР ФЕДЕРАЛЬНОГО БУДЖЕТУ МАВ ЗАМАЛУ ПЛАТНЮ.

Директор Буджету Гаролд Д. Смит, права рука двох президентів упродовж семи літ, зрезиґнував зі свого відповідального становища і приняв становище віцепрезидента Міжнародного Банку для відбудови й Розбудови. Його нова платня виноситиме $22,500 річно і буде вільна від податку. При нагоді резиґнації він заявив, що він був би зрезиґнував навіть тоді, колиб не був дістав нового становища, бо його платня як Директора Буджету не вистарчала йому на покриття видатків злучених із його становищем з утриманням 6 членів його родини. Ця платня виносить $10,000 річно. Тимчасовим Директором Буджету став дотеперішній заступник, Пол Апелбай. Смит має 48 літ життя, а вчасі свого урядування він був відповідальний за видатки з федерального скарбу у висоті понад 400 біліонів долярів.

РОСІЯ ЦЕ ЗАГРОЗА ВОЛЬНОСТЕЙ — ТВЕРДИТЬ ДОЛС.

Малощо помагає це, що ми нищимо москітів на нашому полі, коли вони множаться на сусідних полях і залітають до нас. Совєтська Росія не може бути на все забезпечена перед вольностями, коли ці вольности назрівають деінакше. Тому то совєтські володарі відчувають потребу спонукати інших до чистки з вольностей" — так між ін. говорив на закінчення шкільного року в Ситі Каледж міста Ню Йорку звісний республиканський знавець міжнародніх справ Джан Фостер Долс. Він вказував на небеспеку совєтської пропаганди проти вольностей у світі і виказував, що демократія мусить тепер стати до оборони проти диктаторських зазіхань. Пропаганда Совєтів довела вже до того, що подекуди починають сумніватися в це, чи справді свобода громадянства вистарчає для поборювання потреб. Як причину таких сумнівів подає Долс це, що в найновіших часах західні демократії зрезиґнували багато з добровільної контролі над самими собою, отже це сталося у противенстві до цього, що було в попереднім століттю.

ЗА ДАЛЬШИЙ ВИРІБ АТОМОВОЇ БОМБИ В АРМІЇ.

Уступаючи перед напором військових знавців Комісія для Військових Справ у палаті репрезентантів приняла поправку до законопроєкту МекМагона, щоб за дозволом президента дальше можна було виробляти атомові бомби.

Америка зобовязується реорганізувати китайську армію, включно з комуністичною

Тисяч американських знавців із армії й маринарки має піти до Китаю для переведення реорганізації тамошньої армії на підставі плянів, вироблених ген. Джорджом С. Маршалем, теперішнім американським амбасадором до Китаю. Про це говорив діяльствуючий секретар стейту Дін Ачесон перед Комісією закодонних Справ у палаті, яка саме застановляється над призіленням для цеї справи тисячу військових експертів.

При цій нагоді обговорено склад будучої китайської армії. Замісць досішних 250 чи 300 дивізій сумнівної вартости, має бути зорганізованих 60 дивізій, а між ними буде 10 дивізій із теперішньої Комуністичної Армії в Китаю. У такий спосіб китайська армія буде творити цілість і партійність буде виключена. Решта дотеперішних вояків китайської армії стане до конструктивної праці при перебудові Китаю на модерну державу. Американський виряд для будучої китайської армії находиться вже на Далекому Сході, як про це звідомляє генерал Маршал.

АРГЕНТИНА ЗВОЛІКАЄ З ВИСИЛКОЮ ХАРЧІВ ДО ЕВРОПИ.

В арґентинських щоденниках пишеться, що уряд не висилає харчів для голодних в Европі, не зважаючи на це, що президент Перон обіцяв американському представникови з УНРРА Франсисови Сейрови і бувшому президентови Гербертови Гуверови, що харчі туди будуть вислані. Навіть такі рільничі продукти, як от олій, висиланий на Україну й Білорусь від 1. січня, продається для вжитку УНРРА по незвичайно високій ціні, бо аж по 24 сентасів, а не по 9, як це було умовлено. Ґазети пишуть, що уряд тому не хоче посилати харчів, що надіється в недалекій будучности високої ціни харчових продуктів, на чім можна буде зробити великі зиски.

НА МІЖНАРОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ЗДОРОВЛЯ НЕМА ЗАСТУПНИКІВ УКРАЇНИ.

При відкриттю Міжнародної Конференції Здоровля у Вашінґтоні в середу, 19. червня, не явилися ні представники Совєтської Росії ні її складових республик, як Україна й Білорусь, ані її сателіти споза залізної куртини, як Альбанія, Угорщина й Болгарія. На перше засідання президент Труман прислав привітне письмо, обіцюючи підтримку в праці.

Наказ Сталіна для скріплення боєвої сили червоної армії

В органі Червоної Армії, „Красная Звезда", надруковано наказ Сталіна з новими постановами строгої дисципліни для цілої совєтської армії, авіяції та воєнно-морської фльоти. В новому кодексі дисципліни наказується віддавати почести вищому та звітування, строге виконування всіх військових приписів, забороняється легкодушну поведінку з військовим майном і вирядом, наказується строге зберігання військових і державних таємниць і т. д. В окремій статті „Красная Звезда" твердить, що новий наказ Сталіна ще більше скріпить воєнну силу Совєтського Союзу.

ПРИХИЛЬНИКИ ЦАРЯ В ЛАСКАХ СТАЛІНА.

Президія Верховної Ради Совєтського Союзу проголосила новий указ, підписаний її президентом Н. Шверніком, яким надається совєтське громадянство тисячам російських царських еміґрантів у Франції, Югославії та Болгарії. Хто з колишніх царських слуг має бажання служити тепер Сталіну, той може зголоситися в совєтській амбасаді в Парижі, Білгороді і Софії та дістане совєтський пашпорт.

НЕДОЛЯ УКРАЇНСЬКИХ СКИТАЛЬЦІВ В БЕРЛІНІ.

Ню Йорк Таймс від 20. червня друкує кореспонденцію Кетлин Линглин з Берліна, в якій говориться про велику недолю скитальців в американській зоні колишньої столиці Німеччини. Згадана кореспондентка відвідала один табор скитальців, в якому крім українців були теж поляки, литовці та інші національності і описує, що з облич цих людей, які втратили свої доми, сімї й взагалі все, ще пробиваються жахливі переживання війни. Від місяців вони живуть у великому горю і мають тільки те, що поспіли взяти в руки, рятуючи своє життя. Їхня доля залежить від рішення Обєднаних Держав, але по них видно, твердить кореспондентка, що вони при кожній найменшій нагоді виправдають своє існування та будуть взірцевими громадянами кожної країни, що схоче їх прийняти.

СПРАВА СКИТАЛЬЦІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ.

Економічна і Соціяльна Рада Обєднаних Держав продовжувала свої наради в справах воєнних біженців. Всі атаки Совєтського Союзу та його сателітів зустріли рішучий спротив збоку західних демократичних держав. На нарадах перший раз видвигнено теж справу еміґрації до Палестини. Совєти домагалися, щоби припинити допомогу усім тим скитальцям, які заанґажовані в будь-якій роботі проти одної зі союзних держав, щоби дозволити на вільне „передавання вісток" в таборах біженців збоку держав їх походження, та щоби давати допомогу тільки тим скитальцям, які покинули свої країни перед закінченням війни. Всі домагання Совєтів перепали.

БРАВДЕР — АГЕНТОМ СОВЄТСЬКИХ ВИДАВНИЦТВ.

Колишній провідник американських комуністів, Ирл Бравдер, виїхав з Москви до Ню Йорку, забезпечившись кількома примірниками совєтських книжок. Бравдер підписав умову з різними совєтськими видавництвами, якою зобовязується бути їх агентом в Америці впродовж 5 років.

ЦІЛА РОДИНА РАДІЄ З СИНОМ ЙОГО ВІДЗНАЧЕННЯМ.—Ціла родина сержанта А. Руїза прибула з Барстов, Тексас, до Білого Дому у Вашінґтоні, щоби бути присутніми при святі наділення його Почесною Медалею, яку він дістав від президента Трумана за геройство на Окінаві. Зліва є його мати, а справа бабуня.

МОСКВА ДОМАГАЄТЬСЯ ПРАВА СПРОТИВУ В КОНТРОЛІ АТОМОВОЇ БОМБИ

На останньому засіданні Комісії Обєднаних Держав до справ атомової енерґії обговорювано американську пропозицію щодо міжнародньої контролі цеї енерґії. Америка, як винахідник і власник таємниці атомової енерґії, сама запропонувала створення окремої міжнародньої комісії, яка перебралаб усі таємниці продукції атомової бомби, наказалаб знищити усі вже вироблені та заборонила дальшу продукцію. Передумовою американської пропозиції віддати цей важливий свій винахід під контролю міжнародньої організації було домагання, що в справах контролі атомової енерґії жадна великодержава не матиме права користати з вета, яке їй прислуговує в інших справах. На останньому засіданні згаданої Комісії совєтський представник, Андрей Громико, вніс свій плян, яким Совєтський Союз крім створення окремої комісії домагається, щоб кінцеве рішення в справах атомової енерґії належало до Ради Безпеки, та щоби пять Потуг задержали право спротиву теж в цих справах. Совєтська пропозиція та домагання права вета, яке — по словам Громика — мусить бути задержане „у всяких обставинах", викликали в американській пресі широкі коментарі. Навязуючи до факту, що Совєтський Союз це едина країна, яка досі вже два рази з цего права скористала, американська преса стверджує, що Совєтський Союз в міжнародній політиці хотів би керуватися такими самими диктаторськими принціпами, як це робить у нутрішних справах.

БІДО ПРЕМІЄРОМ ТИМЧАСОВОГО ФРАНЦУЗЬКОГО УРЯДУ.

Новообрана французька Конституційна Асамблея призначила дотеперішнього міністра закордонних справ, Жоржа Бідо, премієром тимчасового французького уряду. На всіх 545 голосів в Асамблеї, 389 заявилися за Бідо. Комуністи й деякі інші держалися від голосування. Бідо був єдиним кандидатом. Тимчасовий уряд триватиме чотири місяці аж до ухвалення нової конституції, що має відбутися в жовтні. Чи Бідо вибір прийме, залежатиме від його переговорів з представниками поодиноких партій, насамперед комуністичної. Неофіційльно говорить ся, що комуністи ставлять нововибраному премієрові цілий ряд вимог і якщо він їх не прийме, вони не візьмуть участи в новому тимчасовому уряді та відмовлять від цего соціялістів. Це перешкодилоб новому премієрові створити уряд і вможливилоб поворот до влади ґенералові де Ґоль.

БЕНЕШ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ПРЕЗИДЕНТОМ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

Новий конституційний парлямент Чехословаччини на своїй першій сесії одноголосно вибрав д-ра Едварда Бенеша президентом республики. Бенеш, вибраний президентом вже третій раз, залишиться на цему пості аж до ухвалення нової конституції і тоді відбудуться нові вибори. Клемент Ґотвальд, провідник чеських комуністів і предсідник парляменту, був уповноважений створити новий уряд.

З КОНФЕРЕНЦІЇ МІНІСТРІВ У ПАРИЖІ.

Справа мирового договору з Італією, головно домагання воєнних відшкодовань та справа Трієсту, продовжують бути головним предметом нарад на конференції міністрів Чотирьох Потуг в Парижі. В жадній з цих справ ще не досягнено порозуміння, натрапляючи на основі розбіжності думок між Совєтами і Західними Союзниками. Совєтська преса дальше обвинувачує Англію і Америку, що вони на цій конференції керуються тільки своїми „капіталістичними та імперіялістичними" плянами.

ПРОТИ СОВЄТСЬКОЇ ДИКТАТУРИ В МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ.

Південно-африканський премієр, Джан Смутс, виголосив в Преторії в парляменті промову, в якій гостро виступив проти права вета в міжнародній політиці та заявив, що тільки постійним воєнним поготівлям та швидким підписанням мирових договорів, теж проти волі Совєтів, можна зберігти мир та врятувати світ від повної заглади.

МАДЯРИ СТРІЛЯЮТЬ В СОВЄТСЬКУ АРМІЮ.

З Будапешту повідомляють, що там в середині міста підчас походу червоної армії один молодець віддав кілька стрілів, убиваючи одного совєтського офіцира і зранивши двох інших.

НОВА ОРҐАНІЗАЦІЯ САБОТАЖНИКІВ НА ШЛЕСЬКУ.

На Шлеську, Польща, відкрито нову орґанізацію саботажників „Зелений Хрест", якою керують колишні німецькі нацисти. Заарештовано вже біля 100 осіб.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число в суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДВА УКРАЇНСЬКІ КОНҐРЕСИ

Уже відбулися: Третій Конґрес Американських Українців і Другий Конґрес Українців Канади. Обидва на різних землях, у різних краях і в різних містах. На Конґресі Американських Українців у Вашингтоні виступали офіціяльно представники канадійських українців, а на Конґресі Українців Канади виступали в такому самому характері представники американських українців. Цю подію представляє один з канадійських часописів такою, яка сталася перший раз в історії взаємин між українцями Канади і Злучених Держав. І такою вона дійсно є. А розуміти її треба так, що її вага не в тому що той чи другий делеґат був на одному чи другому Конґресі, але в факті відчуття конечної потреби американських і канадійських українців бути постійно у звязку, обмінюватись думками та ділитись працею для здійснення певних спільних цілей. Знов спільні цілі мусять бути в людей, що живуть такими самими чи подібними ідеалами. Такі спільні ідеали маємо як американці й канадійці й як ті, що походимо з української крови. Злучені Держави і Канада живуть як брат і сестра; так хочуть жити теж і американські та канадійські українці. Ось те їхнє бажання скріпляється постійно ще й спільним бажанням допомоги спільними силами поневоленому українському народови в Европі, а зокрема нещасним українським скитальцям.

Ми, американські та канадійські українці, маємо щастя жити на землях по анґлійськи говорячих народів, які нині мають тут силу, що може ставити опір диктаторським тираніям у світі. Той світ ще замало обзнакомлений з визвольними змаганнями українського народу. Він ще далі не знає у своїй масі правди про Україну. Він ще далі не визнається, де Росія, а де Україна. Ні не знає, скільки жертв віддав український нарід у минулому та скільки віддає їх і тепер, обороняючи ті ідеали, що вважаються в наших демократіях найбільшим людським скарбом. Обзнайомити цей світ з тим усім — це наш обовязок, спільний обовязок американських та канадійських українців. Теж знаємо, що тепер загрожена не тільки свобода українського народу, але й його культура. Окупант, що держить український нарід за горло, не дбає про те, щоб світ пізнав справжню історію українського народу та питому йому культуру. „Радянська Україна" вже існує понад чверть століття, але чи подбала, щоб, наприклад, анґльо-саксонський світ пізнав Україну та її культуру? Ні, не подбала, бо є під чужим ярмом. Та ми радіємо, що маємо змогу це зробити. І це є та глибока підстава, що так тісно вяже серця і уми американських і канадійських українців, хоч є ще теж і многі інші причини, що нас зближують.

Проти юнійних диктаторів

Робітництво творить нині величезну силу. І то таку, з якою мусять рахуватись усі чинники у державі. Та сила може вийти на добро робітникам, а рівночасно й на добро нації - держави. Зорганізоване робітництво, що придержується демократичних метод у своїй організації й демократичних засад у відношенню до загалу, є великим здобутком. Воно помагає розвязувати різні складні соціяльні проблеми, а тим самим причиняється до поступу в краю, в нації. І коли нині є який клопіт, то не з організованим робітництвом, ні теж з вимогами того робітництва, а тільки з деякими юнійними „босами", що зачинають вводити у нашому суспільному життю диктаторські методи. Через те нині доходить до цього, що загал не знає так дуже про юнію і робітників, а навіть про їхні змагання, а тільки чує про Джана Луїса, Витнія чи Бриджеса, як чув колись тільки про Ракефелера чи Форда, чи ще кого з найгрубших капіталістів, що то „трясли" Америкою. Ось ті „робітничі диктатори" поводяться так, що не звертають уваги на загал, ні на уряд, а властиво на добро самої держави чи нації, а просто — розказують. Таке поведення обурює загал. І він через такого юнійного диктатора звертається нераз неслушно проти самої юнії, себто проти невинних робітників, що тут цілком непричасні.

Впродовж останніх вісім місяців населення Америки стояло під безупинною загрозою загальних страйків. „Загальних" втому значінню, що такий страйк паралізував економічне життя краю. До таких страйків належав страйк в продукції сталі, страйк в автомобілевому промислі, страйк в продукції мяса, до деякої міри страйк в продукції електричних виробів. страйк телефонічних оперейторок, а дальше страйк залізничників і спроба загального страйку моряків. Крім цього були менші страйки, такі як от страйк цілого комунікаційного руху в Філядельфії та подібний страйк у Рачестер. що мали для тих місцевостей загальний характер.

Кожен із згаданих страйків висів наче меч смерти над кожним поодиноким громадянином не тому, що кожен особисто потерпав за своє існування чи добробут, але тому. що пересічний громадянин Америки є вже настільки вироблений в громадянських справах, що розуміє, що це означає для цілого краю, чи якоїсь поодинокої громади. Ці страйки йшли один по одним так швидко, що не було передишки. Вони висіли над краєм так. як висить кара смерти над людиною засудженою на смерть. Тому і кожне наладнання якогось страйку виглядало якби хвилевим відсуненням кари смерти збоку того чи другого юнійного диктатора. Щось таке як губернатори стейтів відкладають або цілковито дарують кару смерти для засудженого. Так виглядали ось ті полагоди страйків. Таким видається і припинення загального страйку на кораблях.

А тепер чуємо ще й про погрози помсти деяких юнійних провідників. Такою загрозою є не зовсім ясна ще загроза Герія Бриджеса провідника юнії із західного побережжа, що він збере міліон долярів на поновну боротьбу своєї юнії. Він уже заповів, що кожен член його юнії мусить скласти по пять долярів на цю боротьбу. Другою загрозою є загроза провідника юнії залізничників Александра Вітнія, що він н е д о п у с т и т ь теперішнього президента Злучених Держав Гарія Трумана до поновного вибору за те, що президент Труман зломив з а г а л ь н и й страйк залізничників. Оцей Витні негайно після страйку залізничників заявив, що вжиє 49 міліонів юнійних грошей на повалення президента, а вже при найближчій нагоді призначить два з половиною міліонів на повалення різних сенаторів і конґресменів за те, що вони відважилися заняти становище проти загального страйку залізничників.

Читаючи оці і ще інші погрози, мимохіть треба поставити питання: Чи має право до своєї думки і до законної акції президент Злучених Держав, вибраний загальним голосуванням всього народу. А так само чи має право свобідного переконання і виконання свого обовязку на становищі сенатора або конґресмена така людина, яка теж вийшла із свобідного вибору населення одної місцевости чи одного стейту загальним голосуванням?

А далі: Чи можна юнійним провідникам вживати аж таких засобів і погроз, щоби це виглядало, що юнія і робітництво мститься на президенті держави? Чи мають юнійні диктатори право голосити, що вжиють десятки міліонів складеного робітниками гроша на такі речі, як повалення президента держави при наступних виборах?

Ні, такого права вони не мають. Це їм перевернулося у головах і тому зачинають наслідувати большевицькі чи націстівські методи залякування, з якими робітництво не має нічого спільного і не може мати.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. Я ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

Совєтський „рай" — це НКВД.

(Надіслане з Европи).

II.

„Секретная часть" міститься тут же в цеху; в так званих „битових". Це ряд службових кімнат з написами: „Начальник Цеха", „Цеховий Комитет Союза". „Цеховий Комитет ВКП (б)", „Цеховий Комитет ВЛКСМ" і ряд інших кабінетів наповнених людьми з партійними квитками в карманах, що ссуть кров з робітників.

І, аж ген, в кінці довгого коридора двері, оббиті звуконепроходимим м а т е р і я лом, а зверху напис: „С е к р е т н а я часть". Про кімнати з таким написом часто робітники кажуть: „Тут творяться тьомные дела".

Постукав. Відкривається, навхрест заґратоване вічко розміром 15Х15 см. навзірець тих вічок, що мають двері тюремних камер, лише з тією різницею, що в тюрмах не завжди ці вічка заґратовані. У цьому вічку показалося прищурене, знайоме око:

— Ага. — Промовив господар цього ока; і відкрив двері.

Я опинився в звичайній службовій кімнаті. Вікна заґратовані, посередині письмовий стіл, а на ньому 2—3 папки з паперами та письмові приладдя, за столом крісло, збоку ще два стільці — для відвідувачів. В кутку — сейф. На стінах: з одного боку портрет Сталіна, з другого — Єжова, ката українського народу.

— Сьогодня в 8 годин вечора зявитесь в НКВД і віддасьте цього пакета тов. Стрільчуку. НКВД знаходиться..! — Не знаю, для чого він повідомляє мені адресу, та цю „установу" знає майже кожна 4-річна дитина. — Подумав він.

Без жадного слова взяв він, тремтячою рукою пакет і вийшов.

Прогув гудок, сповіщаюче закінчення роботи.

— Залишилось чотири години вільно дихати свіжим повітрям. А там НКВД, тортури, камера з злодіями. Потім Сибір, тяжка праця. голод і в тяжких муках смерть. А дружина! Бідні. нещасні діти! Що робити? Як сказати жінці? З ким порадитись?

— Тікати. Зайду додому, обніму діток. — Майнула думка в голові — Але куди? Де подінеш себе в цьому великому світі? А що буде з ними? Що буде з безпорадними дітками і жінкою?

— А може будь як минеться? Все в руках Вишнього. Хай буде воля Його. — Тяжкі думки привели його сьогодня додому.

— А мама де, Олю? Звернувся до шостирічної доньки, що, щебечучи, вибігла йому на зустріч.

— В черзі. Согодня ранком вже привезли... Аж дві машини... Та все гарна, гарна матерія. Завтра дійде черга мами.. як що не розберуть.

— О! Будь прокляте життя. Коли вже до „них" дійде „черга"?

Дозвольте зробити маленький відступ і пояснити, що таке черга.

Черга — це невідемна частина „плянового соціялістичного господарства". Якщо ви хочете будь що купити — ставайте в чергу. За хлібом, за взуттям, за вбранням, за цигарками, за нафтою, за цукром, за посудою, за сіллю за квитком до кіна, до театру. за квитком на потяг, (бо „Касса открита за час до отхода поезда", а в черзі стоїть що найменше 200 осіб, а „мест" — 50).

Не додержуються черги лише при посадці до ваґонів. До ваґону сідає лише той. хто їде без дітей і речей, та має добрі ребра, бо „поизд стоіт 3 мінуты", а двері до ваґону лише одні. Маючи квитка в кармані. не запевняйте себе, що поїдете сьогодня, та і взагалі можна не скористатися з квитка, бо „билет действительный одне сутки". Пройшли „єті сутки" — можете викинути „билет".

Стояти в черзі треба вміло. Мати, так-би мовити, відповідну триніровку. В цьому „містецтві" ми маємо 25-ти річний досвід і досягли великих успіхів. Безумовно не всі, певна частина населення не зовсім оволоділа всіма прийомами. Ви, американці, зробили великий поступ вперед; маєте багато цікавого і навіть страшного, як наприклад атомова бомба. Але як діждемо світової революції і заведемо всюди „плянове господарство", тоді ми вам покажемо.

Привезуть, скажемо, 100 машинок до шиття в якийсь там Новий- Орлеан, в черзі стане 2,000 осіб. Перевірте після продажі, хто купив. І якщо серед них була хотяй би невеличка частина громадян СРСР, то вони підуть додому з машинками, а ви з грішми. Безумовно, ви маєте так звану американську діловитість, а коли ще використаєте наш досвід, то років через 10 зможете зрівнятись з нами.

Для цього я подам вам ряд практичних порад.

Великий успіх мають ті, що заведуть знайомство з робітниками крамниць та міліцією; (міліція слідкує за „порядком" в черзі і користується правом в ходу до крамниці без черги і зможе провести туди вас).

Всякими засобами треба довідатись, коли, приблизно, до крамниці привезуть товар. Потім, так десь днів за 8-10 до цієї крамниці собірається черга 100-150 осіб. Порядок вимагає постояти 2-3 години, поки набіреться 200-250 осіб. Обовязково серед такої маси найдеться декілька добрих орґанізаторів, які перепишуть людей „встановлять чергу", суворо дотримуючись порядку — прийшли ви 75-тим, вас і запишуть 75-тим. Тепер можете йти собі додому, але мусите добре памятати свій нумер, під яким ви записані. Завтра приходять „щитатись", викликають нумер, а ви називаєте своє прізвище. Якщо особа, що мала нумер 74 не зявилась то ви з 75 переходите на 74, а ваш товариш з 76 на 75 і т. д.

Така перевірка відбувається щоденно на протязі 10-15 днів, доки до крамниці привезуть, скажемо, взуття.

Нарешті щасливий день настав. Сьогодня взуття привезли; завтра в 9 годин будуть „давать". Останній раз перевірили „бойову дружину" — завтра — рішальний бій. Встають люди в 2-3 годині ночі. Списків вже не потрібно, за два тижні кожен вивчив всіх і всі кожного; знають хто за ким стоїть.

Самий жаркий бій розвивається за пів години до відкриття крамниці між людом, що „щитались", і „армією", що організувалась з тих, які не могли або не хотіли ходити „щитатись". Тут то і починається „хто — кого". Крик, шум, гам; всі говорять і ніхто не слуха. В повітря литять разом з кашкетами такі слова, які можна знайти лише в лексіконі громадян СРСР. Старі, молді, жінки, чоловіки, діти, все злилося в одну масу, а голоси в один рев.

— Та руку, руку прийми!... Бодай тебе... Дальші слова потонули.

— Та кудиж тебе нечистий несе!!!

— Та пустіть 'я в-и-л-і-з-у!

— А хто тебе сюди прохав?

— А ти тут стояв? Чортів спікулянт!

— А ти стояв? Сам ти спікулянт!... Шкода. що рука не вільна! Яб тобі показав!

— Міліціонера! Де та в чорта міліція?!

— Міліція в крамницях взуття приміряє.

— Ха-ха-ха!

— Ой, ой, о-о-й!

— Люди добрі! Та туди жінка в такім... положенні!

— Хай не лізе сюди! Тут не родільний будинок.

— Родіть тітко тут! Кумів багато

Коли ви хочете щоб вашими-ж руками та не поламали вам ребер, держіть руки догори. Не ставайте спиною до стінки — поламають хребет. Намагайтесь пролізти в гущу сильних чоловіків — вони вас „внесуть" в крамницю. Коло самих дверей, де тиск набірає максімуму, повертайтесь обличчям на двір, а спиною до середини крамниці — цим зберігається одіж. Пильнуйте за карманами — бо залишетесь без грошей.

Ви в крамниці. Перевіряєте цілість своїх орґанів та вбрання. Орґани всі цілі, бракує пояска від плаща та роздертий рукав. Це добре, ви щасливі. Виявляється, що взуття лише для жінок, але це нескілько не міняє вашого настрою. Купуєте першу, що вам подали, пару взуття і спокійно та задоволенно направляєтесь до виходу (через інші двері). Завтра вийдете на базар, а там процвітає „чорний ринок" і обміняєте; там уже черги немає, там безплянове господарство. На базарі — мінове господарство. Можна і продати — одержавши в 2-4 рази більше чим заплатили.

Коло крамниці бій продовжується з непослабляючою силою.

(Продовження буде пізніше).

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

ФЕДОР КРУШИНСЬКИЙ

Я БАЧИВ НІМЕЧЧИНУ!

(Байки та дійсність про гітлерівщину)

62)

Як урочистістю події, так і участю трьох тисяч східних робітників на панахиді німці бажали змякшити свою вину перед жертвами й показати нашим людям, що вони їм „співчувають".

Мені випадало потішити земляків, сказти їм кілька слів розради, подати надію, згадати теплим словом невинну молодь, яка полягала рядом, наче до сну, вкрита сирою землею й невимовним сумом і жалем.

Але що я міг сказати цим людям? Чим я міг потішити їх, як у мене самого стиснуло в горлі голос наче висох, коли я взяв слово, щоб попращати на вічну дорогу моїх і їхніх товаришів недолі? Я сказав, що перед нами не 119 трупів, а 119 архангелів, наших посланців до Бога, які розкажуть Йому про незмірні страждання цілого українського народу та які оповістять Богові й Світові, що це завелика, незаслужена кара для нашого народу та благатимуть, щоб Бог змилосердився над нами, видав свій справедливий присуд у цьому змаганні, пославши нам визволення, послав нам кращу долю. Більше я не міг сказати, бо мої слова потонули в бездонному горі, якого я не міг висловити та яке знялося до Бога таким безнадійним плачем, що, здавалося, дерева й каміння на кладовищі — все ридало, виливаючи біль і благаючи воскресити невиних мучеників і вернути їм життя. А як це промовив після мене й священик, то багато дівчат і молодь стратило притомність. а з тисяч грудей рвався біль, якого я не забуду ніколи.

Цей образ безмежного суму й болю бачили німці, вони чули про заподіяну кривду невинним, але чи здрігнулося їхнє каригідне сумління?

Коли плач стих і міцніші з зібраних опанували біль, я почав докладніше розпитувати про перебіг свіжої драми. Тут були майже всі товариші й товаришки похованих жертв, люди з того самого ляґеру, частина котрих чудом урятувалася, друга частина була на роботі.

— Коли загули сірени на алярм, — оповіли вони, — ми деякий час не вставали з ліжок, бо „ляґерфюрер" забороняв нам виходити з бараків — у нас нема де ховатися. А як бомби почали падати спершу недалеко, а після й в самому ляґері, то кожний кинувся шукати рятунку. Хто був на дворі, той тікав через огорожу за ляґер, перед себе, а ми в бараці кинулися в двері й вікна. Докому вдалося вискочити, але більшість не встигла., бо прибіг до дверей бараку „ляґерфюрер" і з револьвером почав заганяти назад до бараку. Те саме робили й „вахмани" на дворі, стріляючи в людей. В цей час кілька бомб упало в ляґері й счинилося пекло. Смерть була коротка, бо ніхто й зойкнути не встиг... З бараків не лишилося й сліду. Коли все стихло, ми повернулися й почали витягати обсмалені трупи — деякі цілі, деякі порозривані на шматки.

А як же „ляґерфюрер", що з ним сталося?... — питаю.

— Йому нічого, ви знаєте, чортяка й з пекла живий вийде... Він десь відскочив, як розривалися бомби й живий... Тепер ходить і відбудовує ляґер, але став ще гірший собака, як був...

На другий день, бо це було в неділю, я зробив доклад у цій справі, вимагаючи усунення „ляґерфюрера", на сумлінні котрого лежала смерть 119-ти невинних робітників і робітниць. На це я почув таку мову:

— Наш „ляґерфюрер" (це були урядовці „Німецького Фронту Праці", тільки в заводських ляґерах „ляґерфюрер" призначався від фірми) поступив згідно з наказами про охорону ладу й безпеки ляґера. Люди використовують нальоти й втікають, отже, він мусів пильнувати, щоб люди не порозбігались... А що бомби впали якраз на цей ляґер, то хтож міг знати? Це є випадок, якого в наказах передбачити не можна. Але „ляґерфюрер" сам ризикував своїм життям, він заслуговує найвищої подяки з нашого боку, бо докладно виконав свій обовязок...

Доводити німцям, що це недоцільна й шкідлива засада, чи помилковий погляд — було справою безнадійною.

— На мою думку, це не є виконання обовязку, а злочинне занедбання... — пробую пояснити.

— Це на вашу думку, яка, на щастя, не є нашою.. — сміються вони.

Замісць заганяти людей до бараку та спинити їх, чи забороняти їм шукати рятунку поза ляґером, треба було облегчити людям те шукання рятунку, бо припустимо, зі ста втіклоб кільканадцять, то рештаб урятувалась, а й працювалаб нині, а таксамо не треба булоб і видатків на похорон та й можна було заощадити величезне відшкодування, яке доведеться п л а т и т и родинам. Врешті, ні один чоловік не втік, це найкращий доказ. Нащож непотрібні жертви й дуже важкі моральні та матеріяльні наслідки?...

(Дальше буде).

Що писала "Свобода" тому 40 років?

21. червня 1906.

НОВИНКИ З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ З УСІХ СТОРІН.

Краєві ґазети пишуть, що Український Клюб в російській Державній Думі числить уже 44 послів, а всіх послів з України є 60. Недавно тому професор львівського університету, Михайло Грушевський, був гостем Українського Клюбу в Петербурзі. — Дозволи на нові українські видання дістали від київського губернатора: Е. Королева на щоденну ґазету „Слово"; лікар Н. Стаховський на щоденну ґазету „Боротьба"; Іван Федорченко на щонедільний журнал „Дзвін"; Оксана Стешенко на дитячий щотижневик „Віночок". — Подільське товариство „Просвіта" має видавати невеличку ґазету для народу раз на тиждень. — „Руська Колеґія" в Шамокін, Па., почала видавати з початком червня 1906 р. новий часопис для українських родин в Америці п. з. „Зірниця". Часопис виходить що суботи і коштує $1.50 на рік. — На конвенції угро-руського „Соединенія", яка покінчила свої наради в Скрентоні 7. червня, вибрали редактором орґану „Американско-Русскій Вістник" А. Жатковича, а заступником редактора Андрія Ґелу. Наступна конвенція має відбутися в Йонкерсі, Н. Й. — Дня 27. травня 1906 відбулося посвячення нової гр.-катол. церкви Успенія Пр. Богородиці в Деслодж, Мизурі. Посвячення довершив о. Д. Добротвор в присутности двох римо-катол. священиків, одного з Бон Тер, де є теж наші люди, а другого з Деслодж. При посвяченню було 5 різних братств, з того відділ У. Н. Союзу ч. 50, а це братство св. Йоана Хрестителя. Інші братства були з „Соединенія", О. Р. Б. і словацькі. Це перша українська церква в Мизурі. — В Джерзі Сити напали на Константина Кирчова, предсідателя парафії при церкві св. Петра й Павла, місцеві москвофіли і важко його побили.

КАСОВИЙ ЗВІТ У. Н. СОЮЗУ ЗА ДВА РОКИ.

Девята Конвенція У. Н. Союзу відбудеться в Скрентоні 25. червня. З цеї нагоди поміщено в „Свободі" рахункове замкнення за два роки. У приходах представляється справа так: Готівка з VIII. Конвенції осталася $16,485.44, позички $1,369.90, а правильні приходи за два роки $85,214.95, разом в приходах $103,070.29. В розходах за два роки виказано $97,223.56. Остала надвишка $5,846.73, а разом готівка з кінцем травня 1906 р. дає $22,332.17. По відтягненню сирітського фонду і невідданих позичок дійсних Союзових грошей є $7,150.11.

ЩО ПИШУТЬ?

„РАТУЙТЕ, БО ЦЯ ГИДРА ЗНИЩИТЬ НАС" — ҐОЛОС З ЛЕМКІВЩИНИ.

З листа висланого з Полян в січні 1946 до земляків в Елизабеті:

Не знаємо, чи Вам відомо, [illegible] тепер. В нас, що правда, вже по війні, та спокою нема, а немає його тому, що несправедливо поділили нашу землю. Нас прилучили до польської держави, а поляки не дають нам ніяких прав. Мало того: вони жити нам не дають, виганяють нас з рідних хат, кажуть їхати в Росію. Наші люди туди їхати не хочуть, бо в Росії страшна біда, голод. Зрештою ніхто не хоче робити колгоспної панщини та задармо працювати на комісарів, а поляки під намовою москалів змушують нас до виїзду.

Нема ночі, щоб не напало польське військо на котресь з наших сіл, не спалило кілька хат, не замордувало кілька осіб. І так на Новий Рік напала польська банда на наше село і вчинила страшне спустошення. Замордували 9 осіб, багато осіб поранено, зрабовано багато худоби, одягу й інших річей. Банда ця складалася з польських вояків, що кватирують в Яслиськах і Риманові, а брали також участь в нападах і польські селяни з таких сіл, як Люботова, Глибоке, Королик, Івонія, Климківка. Та банда вже до нитки зрабувала наших селян з таких сіл: Вислічок, Тарнавка, Королик, Дошно, Рудавка, Пасвиська, Синява, Бонько ,а багато сіл вигнала до Росії.

Тепер ці бандити напали на Вислік Вел., спалили 34 хат і замордували 15 осіб, в Карликові спалили 12 хат і вимордували цілу родину священика і 9 осіб селян. Як би не Українські Повстанці, що саме в той час кватирували в сусідному селі, то булиб спалили ціле село. Те саме й з Вислоком.

Вам може не відомо, що в нас діють відділи УПА (Українська Повстанча Армія) і вони боронять наше населення перед грабіжжю і знущанням польсько-большевицьких банд. До Вас звертаємося з проханням: Опублікуйте цей лист в наших ґазетах, що виходять в Америці і зробіть голосними ці факти, хай світ знає, що роблять поляки на спілку з москалями. Така демократія, як є в Польщі й Росії, хай пропадає. Це пекло, тюрма, страшна неволя. Ратуйте наших селян, бо ця гидра знищить нас!!!

—o—

З РОГАТИНСЬКОГО ПОВІТУ.

До „Свободи" надіслав один член У. Н. Союзу листа, якого він дістав від свойого кревняка, що утік зі села Дички, пов. Рогатинського вже у тому часі, як большевики прогнали німців з Галичини та самі її окупували:

* * *

Дорогий Дідусю та дорогий мій приятелю! Витаю Вас словами Христос Воскрес, та пишу Вам дещо про наше село та знайомих. У наших околицях були великі бої між большевиками та німцями. Більша половина села Дичок спалена. Лишились цілими ті хати, що були муровані. Бій тривав чотири дні без перестанку в Дичках і Заланові, а був такий страшний, що не було де подітись, ані голови показати. От Каська Шемберкова доїла корову, то її вбило таки під коровою, а корові нічого не сталось. Багато людей забито та поранено. У часі як я втікав зі села, то Ваша родина була ще здорова, та чи вона лишилась досі в селі і чи жиє, то не знати, бо большевики вивозили зі села на Сибір тих усіх господарів, що мали по 15 або більше морґів поля. А перекажіть там Вашим знайомим Галичанам, що цей їх брат, що був колись в Америці, вже не жиє, бо його забили большевики. Казали на него, що він партизан, та зпапали його на третім від нас селі на Мевні. Там його дуе мучили й так замучили його на смерть. З моєї родини нема вже нікого й я дуже просив би Вас, найдорожчий приятелю помогти мені дістатись до Америки. Я тут живу в австрійських бараках між чужими та дуже хотів би дістатись там до Вас, а як приїду то розкажу Вам більше про те, що ділялось на нашій земли.

До Пилатів, що вмивають руки

(ЗАКЛИК УКРАЇНСЬКИХ ВЧЕНИХ-СКИТАЛЬЦІВ ДО СВІТУ)

Ми, українці походимо з різних кінців великої української землі, що простяглася від річки Кубані до Карпатських гір і від Чорного моря до Пинських болот.

Частина нас великою масою в розпачі покинула свою Батьківщину, своїх рідних, своє оточення і втекла, еміґрувала до чужих земель на злидні й постійне скитання, на муки й поневіряння, бо не змогла зносити далі тих знущань, того політичного безправя, тих моральних мук, того жорстокого, безглуздого і разом з тим цинічного фізичного винищування українців, що його запровадив режім диктатури окупантів на українських землях з 1920 року, від якого вже загинули міліони українців.

Друга частина нас була силою вивезена до Німеччини на невільничі роботи. Проте, ставши перед перспективою повернення на Батьківщину, де залишився старий гнобительський режім, який вже ось чверть століття придушує й винищує на Україні всяку думку, всякий прояв вільного мислення та, знищивши найелементарніші права людини в державі, провадять, разом з тим, безоглядну денаціоналізаторську роботу, — визнала за краще залишитися на еміґрації, аніж їхати додому і стати тим предметом „опіки" орґанів диктатури купки узурпаторів.

В такий спосіб усі ми перетворилися в еміґрантів-бездержавників. Нас нікому захищати, ми віддані на волю розбурханих життьових хвиль. Ми тиняємося тут по таборах, здебільшого з жінками та дітьми; іноді з старими та немічними. Нас тут, в західній Німеччині, сотні тисяч, але ми, як ті загнані зайці, що за ними невідступно гоняться хижі вовки, ось вже рік не маємо жадного спокою, не маємо певности в завтрішньому дні, бо на нас, як колись на ніґрів, безупинно полюють рабовласники; нас підстерігають, ловлять, хапають! Все те роблять з майстерним підступством, з ошуканством, а подекуди і з застосовуванням брутальної сили; роблять це „законно" і незаконно, як де зручніше...

У такий різноманітний спосіб схоплено вже масу наших людей і повезено на Схід на безсумнівну страту. Та на цьому не край! Удосконалюючи й міняючи свої методи, „мисливці" продовжують хапати нас і далі, і наші лави все рідшають та рідшають... Там же, де не щастило досі схопити живих людей, вони викрадали реєстри, щоб, послугуючись ними, там, на місці, на нашій Батьківщині, за добре відомими нам методами, познайомити і повинищувати усіх родичів до десятого коліна...

Нам нікуди сховатися, нам нікуди подітися, як нікуди, буває, вискочити вівці, що її з кошари застукає вовк. Громадськість же Англії, Зл. Держав, як і вся світова громадськість, в масі своїй мовчить і лише спостерігає, щей мов байдуже, чи знищать аґенти деспотичного режіму, що панує на Сході, ще кілька сот тисяч українців, чи ні. Вона занята своїми власними болями, своїми власни справами. І ми її за це не обвинувачуємо.

Але ми не вівці! Ми люди! Ми не можемо й не хочемо мовчки йти до різниці, щоб там загибати! Ми беззахистні, ми обтяжені жінками і дітьми. Отже, нехай Пилати видають нас на страту, як це було у Фленсбурзі, Кемптені, Мінстері, Мангаймі, Дахаву; як це було в багатьох інших містах і як почалося це знова 25. березня у Герсфельді.

Нехай загинем ми! Але скажіть нам перед усім світом — за що?

Скажіть нам на підставі яких людських законів, ким і коли встановлених, людина не може, не має права втекти від свого мучителя, від свого деспота?

Скажіть нам, на підставі якого закону жертва, що втекла від свого мучителя, має бути силою повернена сусідами до свого мучителя для остаточного замордування?

Де тут найелементарніші права людини?

В чому тут заховане поняття про вічну людську правду й справедливість, що її намагаються люди покласти в основу громадських взаємовідносин? Чи може ми в даному разі мусимо бути лише отими нещасливими тваринками, що їх ловлять на вулиці і кидають до клітки розлютованого голодного лева, щоб цим на хвилинку заспокоїти [illegible] жадобу цього хижака?

Видаючи нас, проти нашої волі та без встановлення наших конкретних провин, на страту, скажіть так, щоб і ми знали, і увесь світ почув, чим ми, у величезній масі мирні жителі і віддані патріоти своєї Батьківщини, чим ми гірші є за тих злочинців, що винищили міліони людей, і що їх тепер судять у Нірнберзі?

Аджеж тих великих злочинців судить міжнародній суд, цей суд є прилюдний, а ці злочинці користаються з права мати собі захисників. Нас же ви віддаєте без суду на явну загибіль в добре всім відомим катівнях НКВД, при чому ця загибіль прийде після таких мук, яких і у сні не побачить Рібентроп і Ко.

Що це за людська справедливість?

Якщо Пилати, що видають нас на страту, вважають нас за злочинців, то ми просимо зробити нам таку ласку, яку вже мають Рібентропи і Ко. Більшого ми не просимо! Віддайте нас на суд не Вовка над Ягням, а на справдішний суд міжнародньої (або англійської чи американської) судової колеґії тут, на місці, і нехай увесь світ почує, від чого ми втікали, чого опинилися на скитанні, або чому ми не хочемо вертатись додому. Може для декого ясно стане, кого власне належалоб судити: чи „раба", що втік від рабовласника, чи може самого рабовласника і мучителя, від якого мусів тікати „раб"?

Якщож Пилати не мають охоти морочитися з нами, або їм невигідно дратувати східного лева, що потребує нашого мяса, то ми просимо їх виявити до нас бодай таку гуманність: не тримайте нас, наших жінок і дітей у стані постійного терору, не видавайте нас на Схід, швидко і без зайвих мук потруїть нас тут, на місці. Таку ласку на Україні робили голодним, що валялися в 1932-33 р. в конанні по вулицях міст. Їх не дужих рухатись, рано вранці підбирали вантажні авта, а гуманні виконавці волі пославших їх впорскували їм дози морфію. Запевняємо вас, що ви, зробивши таксамо з нами, отруївши нас, виявите більше гуманности і людяности, аніж тоді, коли вмиєте, як Пилати, руки і віддасьте нас нашим безоглядним у своїй жорстокости політичним супротивникам.

Український же народ на вічні часи запамятає, що до могил сімох міліонів його синів і дочок, яких в 1932-33 рр. було цинічно видушено штучно створеним диктаторами пляновим голодом; що до багатьох міліонів могил українців, загибших у 1939-46 рр. в різний спосіб і в різних кутках нашої нещасної землі від старань тих же диктаторів (точно обрахувати цю кількість зараз ще не сила, але їх міліони;), що до сотень тисяч тих, які загинули вже і зараз гинуть ще на наших рідних землях у вітвертій, мужній, отчайдушній партизанській боротьбі з диктаторами-окупантами; що до всіх цих міліонів могил „зрадників" супроти купки диктаторів-окупантів буде додано ще кілька могил його беззахисних синів і дочок, цих додаткових викупних жертв на вівтар його свободи.

Отже ми готові йти на Голготу!

Гановер, 3/IV, 1946.

Від імені науковців, літератів і педагогів підписали ряд визначних українських осіб.

HEALTH HINTS

("Health Hints" is a regular contribution to this paper by The Medical Society of New Jersey. Questions should be addressed to the Office of the Society, 315 West State Street, Trenton 8, N. J.)

MILK IS A VALUABLE FOOD

MILK is Nature's own food. It is a complete food since it contains all of the food elements except iron. It is our cheapest good food. For most persons it is most easily digested. The excretion of the wastes which it leaves irritates the kidneys less than that of any other protein food.

Milk is the best source of the life-giving vitamins. It contains more lime than lime water and so it is a good bone and tooth builder. It has the effect of purifying the bowel and driving out harmful bacteria. Its use overcomes the tendency to harmful acid formation in the body.

Milk is used in the preparation of the serving of more foods than any other ingredient except water and salt. Since it is largely made up of water it will, in large measure, take the place of the five to eight glasses of water that we are told to drink daily.

It is the basis of a great number of special diets for malnutrition, tuberculosis, gastric ulcer, Bright's disease, arteriosclerosis, spastic constipation, intestinal putrefaction, nervous exhaustion, and acute fevers.

Milk is the sole food of a large part of the population—bottle-fed babies, and the main food of another still larger portion—the children. It is good food for everyone except a small percentage of people who have an idiosyncrasy for milk.

Milk constitutes about sixteen per cent of the total dietary of the people of the United States. An abundance of pure milk is a necessary part of every healthy person's diet.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

Усі жертви, надіслані ласкаво на пресовий фонд „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням у тій рубриці.

Еміліян Скородинський, Шікаго, Ілл. $5.00

Адміністрація „Свободи".

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ І КАНАДІЙСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОМИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

МІСТО НЮ ЙОРК.

Друге допомогове віче.

Заходами Обеднаного Комітету відбулося дня 26. травня в шкільній авдиторії при 6. ул. віче в користь українських скитальців. На вічу промовляли: голова З. У. А. Допомогового Комітету д-р Володимир Галан; д-р Ярослав Макарушка, який щойно прибув до Америки; проф. Микола Чубатий та американський вояк українського роду, Д. Полчій, який також щойно вернув з Европи, де мав нагоду стрічатись з українськими скитальцями. Від жіноцтва мали промовляти Марія Демидчук і Ева Піддубчишин та з-за браку часу їх промови відпали. Бесідники обговорювали всесторонно прикре становище українських скитальців та радили, в який спосіб їм помочи. На цю тему говорив найбільше д-р В. Галан. Д-р Я. Макарушка переповів деякі переживання на рідних землях підчас окупації російської та німецької; проф. М. Чубатий взивав слухачів ратувати також робітників української культури, як письменників і мистців, бо це люди, без праці яких народ не є справдішним народом. При кінці віча Марія Демидчук, секр. Обеднаного Комітету, візвала присутних до зложення жертв на наших скитальців, бо це була властива ціль віча. Треба зазначити, що вічем проводив голова Обеднаного Комітету адв. Микола Гаврилко. На вічу зложено жертви, а взірець жертвенности дали ідейні члени 10. відділу О. Д. В. У., які добровільно жертвували заплату за один день праці в загальній сумі $275. Цей приклад буде заохочуючим і для нас усіх

Імена членів жертводавців 10 від. О. Д. В. У. є: Василь Перій, Іван Олешко, Іван Семків, Іван Філь, Яків Удич, Михайло Бойчук, Володимир Літепло, В. Вовк, Френк Кушляк, Григорій Кальба, Осип Труш, В. Л., Ф. К., В. Цьвікун, Н. Кровети, І. Брелюс, Марійка Гучко, Евгенія Сцібайло, п-ні Гумовська, Ф. Калібава; Т. Левитська, Ю. Сухоцька, Е. Домбек, О. і Ю. Диба, І. Т. Гусак, Б. Т. Войтанівські, В. Л. обоє Сухоцькі, обоє Літепло, М. Леськів.

В тій сумі є також жертва з каси від., а це $50. Повищі жертви були зібрані перед тим, а доручені на вічу. Дальші жертви на вічу: по $25: Василь Дроботій, Іван Гелетій; по $20: Анастазія Ікалович, Семен Скородиський; по $10: Роман Рибак, Т. Задорецька, Василь Гнатів, Ілля Гузар, Іван Лузнак, Василь Полчий, Стах Прончак, М. Костів, Касіян Добрянський, Теодор Онуфрик, Анна Сцібайло, Михайло Крупка, Теодор Кудлак, Михайло Прокопів, Антін Пасічник, Юлія Пішак, Михайло Гаврилів, Іван Смілій, Павлина Янда, Стефанія Абрагамовська, Українська Новелті Шап, Катерина Семенюк, Пилип Матлай, Дорота Кульчицька і Ю. Н. Шимкович; по $5 П. Задорецький, К. Порден, М. Романович, М. Постовик, А. Сухоцька, М. Федина; М. Дзюма, І. Лусаненко, М. Пасічник, М. Малетич, А. Васильнів, П. Корнюк, П. Добрянський, К. Коваль, М. Паньків, К. Хандога, А. Сітка, В. Найдан, А. Леншишн, А. Стегніцька, Д. Добрянський, Д. Граб, І. Палиця, І. Гладкий, П. Корній, Я. Гаврилко, Н. Гринишин, В. Лазута, І. Драган, Р. Москаль, М. Таршавський; Ю. Мачута, Н. Чума, В. Бріль, Р. Сліпий, Костинек, П. Грецуківна, Л. Миронюк, І. Зарицький, І. Дубек, В. Ярема, Н. Гавришенко, В. Юревич, Д. Серотенко, Н. Угорчак, Н. Вербіцький, Н. Віщук, В. Гентош; по $3: Р. Ходань, Т. Григулич, Л. Добрянський, П. Ленчук; по $2: М. Леськів, О. Данилюк, Е. Корпало, М. Березний, А. Д. Гулей, С. Дідора, М. Койт, Р. Лузна, С. Долінська, А. Каммар, І. Срніцв, М. Забодицький, К. Кріль, А. Залевська, І. Кафтан, І. Лиса, А. Гурна, П. Мішел, Н. Гулей, М. Савіцька, М. Коваль, Гавришко, В. Сидор, К. Ніщак, Н. Дудик, М. Филинюк, А. Медвідь, П. Назаревич, С. Цимбала, Е. Клюба, М. Чудакевич, М. Шевчук, А. Серафин, С. Кудла, А. Андрушич, А. Боднарчук, В. Венгер, Н. Н.; по $1: О. Вишиваний, Н. Мороз, М. Пенкаль, А. Мартинів, М. Януш, С. Павелків, А. Сталей, К. Берків, Н. Н., Н. Н., Заверуха, Д. Гураль, І. Петровський, І. Партика, А. Гула, П. Требільський, Яремишин, С. Антонишин, Т. Перій, Крович, І. Горішний, М. Ворона, Івасечко, Е. Бабяк, І. Кожушко, І. Колоріз, Н. Н..

Додати треба, що в цій сумі є збірки з листи ч. 1 $101.75, ч. 2 /92.35. Крім того збірка в сумі $48.50, яка то відбулась на похороні членки Тов. Дністер, від. 361 У. Н. Союзу. На цім місці Обеднаний Комітет складає щиру подяку як бесідникам так і жертводавцям та взагалі всім тим, які чимнебудь до повищого віча причинились. Всі гроші в сумі $1,044.60 вислано до Допомогового Коітету в Ділядельфії.

Микола Гаврилко, голова
Петро Кучма, касієр
Марія Демидчук, секр.

—o—

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

„Лішче пізно як ніколи", так і в Трентон тяжко було порушити справу збірки на скитальців, бо є досить таких, що дивляться на „ясне сонічко" з Кремля. Та є ще щирі організації і їх члени, котрі зложили жертву на скитальців. Це такі:

Зложили по $10: Тов. Вільні Козаки, від. 116 У. Н. Союзу, Провидіння від. 149, Союз Українок, Павло Гольгун, а члени Тов. Запор. Січ, від. 245 У. Н. Союзу, $31; по $5: П. Стадник, О. Петришин, А. Шевців, К. Паславська, А. Кривий, Я. Квасній, М. Скоропад, а Павло Максимів $8; по $2: І. Івашків, А. Стадник, М. Дідун, М. Чкурняк, І. Ашкеандрович; по $1: П. Стадник, О. Грецак, Я. Курдина, І. Сабат, М. Палажій, Я. Сабат, Ю. Скоропад.

Суму сто долярів вислано до У. Д. Комітету в Філядельфії. Щире спасибі всім.

Павло Стадник.

ПРОВІДНИК ЧЕТНИКІВ НА СУДІ. Це генерал Дража Михайлович, бувший провідник сербських четників, про якого було так багато мови в перших роках війни як цього, що організував в Югославії боротьбу з Гітлером. Тепер його судять у Білгороді за співпрацю з Гітлером і націстами.

AMERICAN RED CROSS
WASHINGTON, D.C.

ПРАЦЯ АМЕРИКАНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА ДЛЯ РОДИН АМЕРИКАНСЬКИХ ВОЯКІВ ЗАГРАНИЦЕЮ.

Американський Червоний Хрест розпочав нову програму праці: поміч жінкам і дітям членів американських збройних окупаційних сил.

Почалася та праця 29. квітня, коли 500 американських жінок і дітей прибули пароплавом „Берри" до Бремергавену, в Німеччині.

Коли вони вийшли з пароплаву, на них чекав вже спеціяльний потяг, яким військова влада повезла їх до розподільних центрів у Відні, Франкфурті та в Берліні, а звідтам їхали до своїх чоловіків, батьків, які з нетерпінням чекали на них.

Зустріч радісна, проте не обійшлося без сліз по так довгій розлуці. На стації біля Франкфурту один старшина не знайшов серед приїхавших своєї дружини. Представниця Американського Червоного Хреста знайшла її вже ще в потязі — плакала. „Я була спокійною аж до менту, коли потяг став підходити до стації", пояснювала заплакана жінка. „Не хочу, аби мене чоловік побачив по двох роках розлуки заплаканою".

Коли пароплав „Берри" приплив до Бременгавену, прибувших вийшли зустрічати не тільки сотки американських вояків, але також місцеве населення. Під музику, серед загально піднесеного настрою, вітали прибувших також спеціяльно вишколені представниці Американського Червоного Хреста.

Дванадцять таких представниць були призначені до потягів, якими розвозили прибувших жінок та дітей. Вони доглядали дітей, роздавали харчі, [illegible] часописи.

Нова програма Американського Червоного Хреста заграницею має помогти американським воякам та їх родинам такими способами:

1. Врazі негайної потреби навязати швидкий звязок з родиною в дома.

2. Інформувати про різного роду грошеві приділи та інші вигоди, призначені родинам вояків заграницею.

3. Дослідити родинні умови хорих для лікарів та командирів, які мають рішати на підставі цих відомостей про звільнення зі служби, чи про відпустку.

4. Давати поради в справах особистих та родинних.

5. Уділювати грошеву позичку, чи грошеву допомогу у випадках, коли урядові чеки родинам не прийшли на час, чи в яких інших непередбачених, наглих випадках.

Червоний Хрест не влаштовує спеціяльних розваг для прибувших родин, таких, як то робиться для членів збройних американських сил заграницею. Проте жінки в супроводі своїх чоловіків можуть відвідувати як гості спеціяльні підприємства в клюбах Червонгоо Хреста.

Можливо, що Червоний Хрест поширить свою працю заграницею влаштованням курсів домашнього догляду, віддживлювання, першої помочі; творенням Молодечого Відділу Червоного Хреста.

Покищо ця програма переводиться тільки в Европі. Родини американських вояків почнуть приїздити до Німеччини у більшій кількости десь за місяць, але Американський Червоний Хрест розпочав свою працю завчасу, щоби мати можливість взяти під свою опіку тих, що прибули з першим транспортом.

АДРЕСИ УКРАЇНСЬКИХ ДОПОМОГОВИХ КОМІТЕТІВ В АМЕРИЦІ І В ЕВРОПІ

Злучені Держави Америки:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, Inc., P. O. Box 1661, Philadelphia 5. Pa.

Бельгія:
Comite Ukrainien de Secours en Belgique, 23, rue de Industrie, Bruxelles, Belgium.

Франція:
Service Social Ukrainien, 186, Bd. St. Germain, Paris 6, France.

Англія:
1) Central Ukrainian Relief Bureau, 218 Sussex Gardens, Paddington, London W. 2, England.
2) Ukrainian Relief Committee in Great Britain, 188 Cheetham Hill Road, Manchester 8, England.

Швайцарія:
Croix Rouge Ukrainienne, Comite Central a l'Etranger. 1, Place du Grand Mezel, Geneve, Switzerland.

Італія:
Comitato Ucraino d'Assistenza ai profughi Ucraini in Italia, Passeggiata del Gianicolo 7, Roma, Italia.

Канада:
Ukrainian Canadian Relief Fund, P. O. Box 2136, Winnipeg, Man., Canada.

Аргентина:
Comite Ucranio de ayuda a las victimas de guerra, Calle Victoria 676, Buenos Aires, Argentine.

Бразилія:
Comite Ucraino de Auxilio as Victimas da Guerra, Rua Martim Afonso No. 381, Curitiba, Parana, Brazil.

ЗАГАЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЇ:
UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA
P. O. Box 721, Church St. Annex, New York 8, N. Y., U. S. A.

UKRAINIAN CANADIAN COMMITTEE
711 McIntyre Building, Winnipeg, Man., Canada.

ПОШУКУЮТЬ

АНТОНА РУЖАНСЬКОГО із Кут (н. Черемошем), який приїхав до Америки тому 25 літ, — пошукує його братаниця (донька Михайла з Вижниці). Ближчі інформації подасть: 121,3
M. O. HAYVORONSKY,
66-20 108th St., Forest Hills, N. Y.

1) **Одуляк Олекса**, з Ражнева, пов. Броди, шукає: а) Кіся Марка, сина дяка з Ражнева, пов. Броди — тепер Канада від 1926 р.; б) Кіся Івана, сина дяка з Ражнива, пов. Броди — тепер Аргентина, Буенос Айрес; в) Інж. Лесюка Івана, с. Василя і Марії з дому Одуляк, з Ражнева, пов. Броди — тепер в Аргентині, Буенс Айрес.

2) **Сологуб Анна** зам. Одуляк, шукає: Сітка Павла і Петра, з Ражнева (присілок Сакули) — тепер Канада.

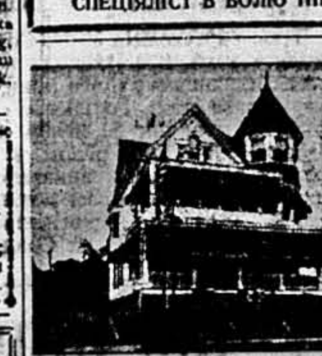
3) **Вітер Михайло**, столяр з Комарна, шукає: а) Йосифа Вінніцького і Катерину Вінніцьку з дому Гірна, ур. в Комарні, пов. Львів; б) Гірного Гната, ур. в Комарні, пов. Львів.

Відомости подати: **Odulak Olexa** або **Witter Mychajlo** in Vilsbiburg, Germany (Bavaria), UNRRA Team 537, Gerichthaus Zim. 32/II Stock, U. S. A. Zone.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПІТСБУРГ, ПА. — Тов. Рогатинщина, від. 396, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 23. червня, в год. 2:30 пополудні, в домі Феда Цюлюпи, 2328 — 2-га Еве. Просимо прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — Уряд.

КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ

ТАРЗАН, ч. 1401. Таємничий дим.

Серед незвичайної обережности Тарзан зближався до берега страшного острова.

Виминаючи побережа, мавпо-чоловік підплив до печери у збіччу гори, щоб там виждати до ночи.

Усю ніч Тарзан надармо ждав на нагоду, щоб ввійти до добре стереженої оселі. Двічі над раном почув він сильний землетрус.

Коли благословилося на світанок, Тарзан сховався в печері. Та коли він входив у печеру, завважав, як дим виходив із її вершка.